

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Instantia, quibus Angelicus viæ status constitit quæstionibus
Theologicis decidendis vtilia physicæ durationis fuere, esseque deinceps
Theologicis disputationibus debent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

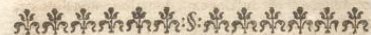
recentioris huius est ad substantiam supernaturalem negandam; communis autem eam negatum est, quia impeccabilis, ac nusquam libertatem haberet ad peccandum. Postremum argumentum, quod poneret Deus determinationem logicam (quae prudenti estimatione, moraliterque tantumdem valet, ac physica) si Angelum in instanti creationis peccatum creasset contra peccati permissionem, in quavis sequenti duratione militat directius. Cum determinatio logica peccandi proxima, & completa donatione auxilij sufficientis constituitur, non autem sola substantiae peccata productione; quantum vero inter logicam, & physicam determinationem creaturae ad peccandum, non solum physice, sed morali prudentum Theologorum estimatione interfit, is solum nesciat, qui discrimen efficaciarum auxiliorum duplicis scholae Thomisticae, nempe Dominicae, & Iesuiticae prorsus ignoret.

DISPUTATIO IV.

De statu via Angelorum, & iis qua ipsi in eo statu acciderunt.

AUTORES aliquando Angelos omnes fuisse, atque in via statu, ut mortem, vitamque aeternam bene à se, maleve gestis mererentur Dogma fidei est, quod nequeat, nisi haereticè negari, sed quibus instantibus, naturae, & operationum Angelicarum, an temporis, & durationis physicae viae angelicae status constiterit, quandiuque duraverit, ac demum, quid in eo statu boni, malive Angeli egerint disputationi Theologicae subiacet. Deinde quidquid Angeli statum illum nondum egressi egerint, oportet distinctè examinare.

QVÆSTIO I.

De instantibus status & via Angelorum eiusque duratione.

DEFINIENDA tria in hac quaestione sunt. Primum de instantibus, quibus via Angelica constat, quidditate. Secundum quot instantibus constiterit, an pluribus, quam duobus. Tertium de tota duratione, qua consistit de facto is viae Angelicae status.

CERTAMEN I.

Instantia, quibus Angelicus viae statum constituit quaestionibus Theologicis decidendis utilia physicae durationis fuerit, esseque deinceps Theologicis disputationibus debent.

1. **H**AC de re disputandum non esset, nisi ex antiquioribus scholasticis aliqui morales quosdam, seu instantia viae Angelorum, quae proinde Theologica vocari solent, a physicae durationis instantibus diversis in scholas induxissent, ea vero singula instantibus, seu partibus physicae durationis, quandoque pluribus, quandoque paucioribus, neque omnium Angelorum viae aequalibus, sed brevioribus, in Angelis quibusdam, longioribus in Angelis aliis, pro cuiusque Theologi libito constaret; unde inter se se æquiuocè, & caecoque mane, sine Andabatarum, ut dicitur, more, in quaestionibus pluribus ad viam Angelorum spectantibus decernerent, instantia ergo Theologica viae, ex actionibus, seu operationibus, siue instantaneis physice, siue operationibus, siue instantaneis physice, siue duratione diuisibili, etiam die integro perseverantibus componunt communiter; ita, ut eorum quavis quandiu durat, nec aduersa operatione destruitur, vna morula, vnumque instans Theologicum sit: aduersa vero illam destruens, & succedens operatio, quandiu fuerit, & persistit morula alia, seu instans Theologicum viae Angelorum; intelligunt autem, ex iis instantibus viam Angelicam componentes, per diuersas, & aduersas operationes, non quascunque, & quomodoocunque diuersas, & aduersas, sed eas solum, quibus Angeli, ad patriam seu beatitudinem (quo quasi in via positi tanquam ad terminum tendere possunt, ac debent) rectè progrediuntur; vel quibus contra à via aberrantes ad tartarum, & mortem aeternam viam capeunt. Viatorum quippe est rectè ad terminum incedere, vel à via rectè declinantes ab eo discedere, atque ad oppositum terminum pergere. Hinc constat actiones Angelorum indifferentes (si quæ sint) quibus nec ad patriam accederent, neque ab illa recederent instans seu morulam Theologicam status viae Angelicae iuxta hos Theologos non constituerent.

2. Constat secundo, operationum merituarum gloriae non solum, indiuiduam, sed specificam etiam, vel genericam diuersitatem, et si eis, ad vitam aeternam Angeli pergant in eadem duratione siue instantanea siue diuisibili, quia aduersa non sunt, & quæ se mutuo destruant, sed quasi gradu vno ad vitam aeternam, seu terminum viae obtinendum incedunt, diuersa instantia Theologica non constituere; eodemque pacto operationum prauarum, ac beatitudinis demeritoriarum, quibus ad aeternam iuxta damnationem, ab Angelis malis pluralitas eadem duratione, siue diuisibili, siue indiuisibili amice coniungibilibus, ac de facto coniunctarum instantium Theologicorum, seu morularum viae Angelicae apud prauos Theologos pluralitatem non facit, ob eandem rationem: quia, et si ex operationes diuersae physice sint, tamen in ordine ad terminum, ad quem eis mali Angeli pergunt, nempe aeternam damnationem, & à quo recedunt, beatitudine scilicet aeterna adstantur, & continuantur: quare, neque adaequate distinguuntur, ut plura absolute instantia Theologica horum Doctorum sensu nec dici absque inconsequentiâ queunt, quam eorum non pauci incurram. Est autem ratio assignata: quia instantia propria physica (quorum ad instar Theologica habentur)

metaphorica viæ Angelicæ ab his Doctoribus exco-
gitata sunt) successum vnius ad aliud, quo succeden-
te excludatur, & supponatur transisse essentialiter
importet; quare operationes, seu actus Angelici,
qui in ordine ad terminum ad quem ipsi tenditur,
sibi non aduersantur, & mutuo repugnant, sed ami-
ce federantur, & sibi coexistunt, instantia Theolo-
gica, & physicorum instantium temporis imitatus,
esse non possunt.

3. Inde Theologi alij instantia seu morulas
Theologicas Angelicæ viæ, voce statuum, in quibus
Angeli ab instanti creationis, vique ad bene male-
re authorum retributionem, ac præmij, penæve mer-
cedem iustam existerent, explicarunt, triplicemque
designant. Primum gratia, in qua creati à Deo sunt,
Secundum quo bonis operibus meritoris, ac præter-
itum præcepti ipsi impositi obseruatione boni Ange-
li in illa perseverarunt, & auxerunt; mali vero con-
tra demeritis suis, ac præcepti transgressione ab ea
excidere. Tertium: quo boni in gloria æterna col-
locati sunt: mali vero in infernum detrusi. Ex his
autem tribus statibus, tertius non ad viam, sed ad ter-
minum ad quem per illam Angeli perueniunt spe-
ciat, quare duobus solum statibus, siue instantibus
Theologicis sensu explicato, viæ Angelicæ, proprie
viæ, constituisse censenda est: altero scilicet creatio-
nis in gratia, altero meriti, aut demeriti, in quo ali-
qui Angelorum in ea persistenterunt, altero, quo alij ab
ea recesserunt. Dixi autem idem hos Doctores intel-
ligere nomine statuum viæ Angelicæ, atque alios
nomine instantium, ac morularum: cum vtrique per
ea, quæ in instanti creationis Angeli habuerunt
statum, seu instant primum Theologicum viæ in-
telligant. Secundum vero per actus meritorios, aut
demeritorios, quibus ad patriam progressi sunt, vel
ab ea deuiarunt. Ceterum ex hac instantia, seu
statuum viæ Angelicæ intelligentia, & acceptione
cæco, & inconsequenter, ut dixi, eorum plerique (ne
dicam omnes) in rebus hisce discurrunt, ut genera-
libus notatis, ne cuiusque singularia prolixè, &
inutiliter referam, ac refellam iam ostendo.

4. In primis ex eis plures gratiam, & reliqua do-
na supernaturalia præter auxiliantem gratiam meri-
tis, & libera sua dispositione in instanti sua creatio-
nis Angelos obtinuisse docent (imo, & gratiam ip-
sam auxiliantem docuerunt non pauci, qui meriti
principium sub meritum ipsum cadere posse, ac de
facto venisse, censebant, ut supra retulimus, & cur-
sum consueuimus, ex dictis controu. de Incarnat. &
controu. de merito. Hi vero duo illa instantia, seu
status viæ primum instantis creationis, & secundum
meriti, aut demeriti viæ æternæ admittere non
possunt, quin instant, seu statum viæ Angelicæ di-
uersimode magna, & indigna æquiuocatione, vsur-
pent. Etenim in instanti creationis actiones merito-
rias gratia, ac subinde gloriæ horum sententia in
bonis Angelis fuisse, quibus ad gloriam, & patriam
gradiebantur, æque atque in instanti, & duratione
sequenti: ergo in eo instanti æque atque in sequen-
tibus fuit instant, seu status Theologicus, secundus,
quem ex actibus meritoris constituunt: ergo ita ac-
ceptis instantibus, & statibus, Theologicis viæ Ange-
licæ, non duo instantia, seu status viæ Angelicæ, sed
vnus, & idem diuisibili duratione continuatum, ac
duplex status, seu instant Theologicum in crea-
tionis diuisibili instanti physico inclusus asseri de-
bet; ni primum instantis creationis physice durati-
onis accipiatur, & ex physico hoc instanti, & alio
Theologicæ accepto in duratione sequente indigna
æquiuocatione instantium, seu statuum viæ Ange-
licæ binarium illud componant.

5. Secundo hi, Doctores omnes alios secum in
compositione viæ Angelicæ, per status seu instantia
hæc Theologica conuenientes, addentesque præ-
mij, vel penam in eodem instanti, quo alterutrum
meruerunt, bonis, ac malis Angelis obtigisse rei-
ciunt, quod vnum tantum instant, & statum viæ An-
gelicæ, etiam ut terminum claudat, admittant (id au-
tem, si instantia, & status viæ Angelicæ Theologico

sensu, quo vtrique volunt accipiatur, non inferunt,
cum meritum præmio, ac penam prius Theologica ac-
ceptione sua instantium, & statum naturæ & cau-
salitatis, ac subinde diuersum instant, ac effectum,
præmij, vel penæ proculdubio sit, & quod in eodem
instanti physice durationis cum effectu, seu instanti
illo, præmij, vel penæ coniungi per obiectantes, ipsos
non repugnat: ac subinde, nec vnico solum instanti
physice durationis vtrumque instant Theologicum
viæ Angelicæ, & termini coniungi (quidquid Vas-
quez d. 129. cum affectis reclamet) quorum funda-
menta, hoc instantium Theologicorum, viæ Ange-
licæ sensu, & acceptione vim non habent, ut osten-
dimus supra; tamen sensu, alio viæ eius per in-
stantia physice durationis diuersa constituta vim eo-
rum aliqua haberent, certe Vasquez ipse c. 11. §. 1.
sine fateretur recte, quod supra contra reliquos infe-
rebamus, nempe, in Angelis bonis vnicum tantum
instant viæ ob meritoriam actionem sequenti dura-
tione continuatam, ac perseverantem fuisse; in malis
vero, qui sequenti duratione ad instant creationis à
gratia, & actione, meritoque viæ æternæ descenderunt,
duo esse instantia assignanda, quod tamen, & si in
ea instantium acceptione legitime, ut diximus, in-
feratur, æquiuocationibus, obnoxium est, cum bre-
uiorem viæ statum bonis, quam malis constitutum
sonet. Idem item Vasquez cap. 10. citato num. 43.
instantia hæc Theologica per operationes Angelicas
non interruptas designari ait: quia duratione intrin-
seca ipsarum operationum Angeli, diuisibili in se,
& à successu, diuisibili tempore independente,
tamen coexistente, & quæ maiori, vel minori tem-
pori, pro Angeli arbitrio, vel aliunde, tamen in-
trinsèque inuariata coexistat, tanquam instantibus,
quibus potest, æuum Angeli intrinsèque etiam indi-
uisibile, etsi extrinsèque temporis diuisibili coexis-
tens, ac mensurabile componitur, ut docuerat d. 55.
cap. 2. quare viæ Angelicæ intrinseca instantia per
operationes Angelicas possunt solummodo recenseri.
Verum doctrina hæc de diuisibili duratione in se,
ac tempore mensurabili, cum æui, tum operationis
Angelicæ, vel rei cuiusvis creatæ, mysterium mihi
semper fuit, nunquam vero credendum, ac nusquam
credibile, vti plura alia de naturalibus Angelorum
facultatibus actibus, & affectionibus vulgo asserta
de quibuslibet exacta discussionem, nec sola ex aliis
transcriptionem tom. 2. nostræ Philosophiæ, controu.
vitem.

6. Denique Soar. noster multus hac in re, vti in
reliquis, nec semel durationis siue instantium viæ
Angelicæ variam, incertam, nec satis coherentem
doctrinam, & regulas tradit lib. 5. c. 17. & 12. lib. 6.
cap. 12. & 13. & lib. 8. de malis Angelis. Aliquando
enim eam per nostri temporis instantia explicat:
aliquando per Angelorum actus, seu operationes:
aliquando vero actum vnum supremi Angeli, vnum
instant, pro omnibus actibus appellat, ut bene ob-
seruauit Arriaga d. 20. sect. 5. initio. Censeo ergo,
cum hoc Doctore de duratione, & instantibus, seu
morulis viæ Angelicæ (quidquid de diuisibilitate,
vel diuisibilitate durationis intrinsece Angelico-
rum actuum, & operationum, æuique Angelorum sit)
disputantes, non nisi de instantibus, seu morulis, &
partibus temporis, nostri, quibus viæ status Angelicus
coexistit, ac respondit disputare debere. Tum, quia,
quouis modo intrinseca instantia morula, & dura-
tio viæ constituunt instantibus morulis, seu par-
tibus temporis nostri pluribus, vel paucioribus, ut
mox videbimus cert. 2. coexistisse, eisque fuisse viæ
statum totum commenturatum certum apud omnes
est. Tum, quia nos, pro hoc statu, status & morula-
rum durationis viæ Angelicæ magnitudinem men-
surare, atque huculque peruenisse, nec vtriusque pro-
tractum definire aliter non possumus. Tum, quia
aliter singulis quæstionibus ad statum eius viæ atti-
nentibus in æquiuoco laboraretur, ut vidimus.
Tum denique, quia quæstiones pleræque ex præfatis
aliorum instantium, & morularum viæ Angelicæ
intel

intelligentiæ inanes, & ridiculæ sunt v.g. An in eodem via instanti meriti Angelorum poterint habere premium beatitudinis? quæ sane alio instantium Theologorum sensu eadem cum hac quaestio erit: an actio Angelî meritoria beatitudinis possit, cum suo effectu scilicet beatitudine identificari, ac proinde ad idem instans, & prius naturæ, quod supponit pertinere? quo nihil ineptius, & repugnantius vocari in questionem potest.

CERTAMEN II.

De duratione temporaria via Angelicæ instantibus moralis, & magnitudine uniuersim definitur.

1. Dico primo: status via Angelicæ instanti vnico creationis, quo primum Angelus absolute existere absolutus non fuit. Probationi solidæ suppono (quod omnes supponunt, nec potest vllus diffiteri, quia in statu viæ, & via, de quibus agimus, essentialiter clauditur) statum viæ esse statum bene, maleue merendi, ac viam ipsam esse meritum, vel demeritum, quibus, vel ad patriam, & beatitudinem, vel ad tartarum, quasi, quibusdam gressibus rationalis creatura in via statu posita ambulat & contendit. Probatur communis omnium Theologorum (vno, vel altero, ex vetustioribus excepto) conclusio. Primo, quia via Angelica in Daemonibus instanti illo primo creationis finita non fuit. Pater quia in primo illo instanti demeritum, & peccatum non habuerunt sed gratiam independentem prorsus à meritis peccato, non solum formaliter & consequenter, sed ex modo eam habendi antecedenter etiam repugnantem, & impossibilem: ac subinde instans seu duratio alia sequens viæ malorum Angelorum designata, dataque à Deo de facto fuit, in qua demeriti, peccataque possent, ac deficeret, vt de facto peccarent, ac defecerunt; ergo nec via Angelorum instanti illo primo creationis absoluta fuit. Probo consequentiam: quia in gratia etiam independentem prorsus à meritis creati Angelî boni reliqui sunt, ac proinde, cum impossibilem peccandi pro illo instanti creationis: atqui Angelî boni reliqui ita in gratia creati à Deo sunt, vt ab ea deficeret, & gloriam demereri peccato suo, ac infernum mereri in via absolute potuerint, æque, ac Dæmones, qui defecerunt, vt Augustinus sæpe Patresque alij, atque Theologi constanter docent: ergo Angelorum omnium, etiam bonorum, via ultra primum instans creationis sequens aliud instans, seu duratio donata, ac designata à Deo fuit. Secundo probatur conclusio: quia æquum fuit, vt tempus aliquod Angelis daretur, vt constant, & perseverantia in bono, in quo creati à Deo sunt, vel inconstantia experimentum caperetur: maxime, cum ex alterutro summæ felicitatis vel infelicitatis pondus tantum penderet. Tertia, & efficax probatio est, quam statim subiicio pro secunda conclusione negatiua adhuc de possibili à qua ad negatiuum de facto est ineuitabilis consequentia etiam logicis puerilis nota.

2. Dico secundo. Conclusio viæ Angelicæ intra vnicum instans, est absolute, adhuc diuinitus, impossibilis. Non habet tot Patronos, ac conclusio præcedens. Imo ex non adeo antiquis scholasticis nullum, vt ex eius probatione, & fundamento vnico clarebit, est tamen non paucorum, nec leuium Doctorum ex antiquis, & vi fors consequentiæ iure Granados, & Arriaga debenter consentire, vt mox ostendam. Probatur conclusio: status viæ rationalis creaturæ cuiusvis est status merendi, vel demerendi, & via ipsa actualis exercita operatio, eius honesta, & meritoria, vel demeritoria, & turpis, siue actualis

meritum, vel demeritum: ergo status viæ Angelicæ, & via Angelica ipsa debet esse status, qui eam durationem claudat, in qua meritum vel demeritum Angelorum absolute, & prorsus non repugnet, sed potius sit absolute possibile. Pater: quia alias esset status possibilis, viæ seu meriti, ac demeriti, repugnantis contradictione manifesta. Atqui status viæ Angelicæ, qui solum claudat vnicum instans creationis primum, quo via tota Angelica claudatur, non importat durationem, in qua meritum, vel demeritum, sit absolute possibile: ergo status viæ Angelicæ primo, & vnico instanti creationis inclusa, nec ad vltiorem durationem extensa est prorsus impossibilis. Subsumptum antecedens proximum probatur. Implicat prorsus meritum, ac demeritum operationis Angelicæ sine libertate absolute exercita: implicat autem libertas absolute exercita operationis in instanti vnico: ergo status viæ vnico instanti creationis conclusus, ac finitus non importat, durationem, in qua sit meritum, vel demeritum absolute possibile, sed prorsus repugnans, & impossibile: quare status viæ Angelicæ non potest, non ad vltiorem aliam durationem post instans primum creationis extendi. Minorem proximi syllogismi stabilitur, d. 3. eiusque veritati nescio, quo pacto nostri Granados tract. 13. d. 2. & Arriaga citat. lect. 5. subiect. 2. n. 18. §. Dico secundo, non annuerint, docent enim actum liberum, qua talem, sibi vendicare tempus, seu durationem diuisibilem, qua perferat, ac pelleret; si autem iuris, & potestatis arbitrij & creatæ libertatis est, posse absolute in vnico instanti plena deliberatione, libere operari: idem ius, & potestatem absolutam in instanti, & duratione, quous minutula immediate sequente elicentiam suæ libere operationis habebit: ac subinde poterit ab ea illico cessare, cum quo repugnat operationem liberam de se se per durationem aliquam sibi vendicare: solum ergo id verum habere potest ex impossibilitate plenæ deliberationis, & exercitij creati liberi, absolute talis, à creatæ voluntate in vnico solum instanti, ex quo secundum conclusionem præsentem, & aliam de impossibilitate meriti Angelorum in instanti suæ creationis irrefragabiliter, contra hos etiam Doctores intulimus.

3. Dico tertio: status viæ Angelicæ instanti physico durationis, vel immediata parte proportionali sequente addita finitus, & adæquate conclusus, atque absolutus non fuit. Nolui alligari conclusionem sententiæ componentium continuum, siue permanentem, siue successiuum, ex puris indiuisibilibus (tamen ei subscripserim, dummodo non finita cum Cæno, sed infinita cum Aristotele, vt ælimo, esse dicatur) vel sententiæ aduersæ illud componentium, ex indiuisibilibus, & partibus proportionalibus: cum, quia alias Theologica, hæc disputatio magno partem, ni tota, vt apud alios video, physica redderetur: tum quia eius veritas, & ratio ex alterutra continui compositione, non penderet. Sic censet Soar, noster citat. c. 12. Quirous citat. d. 72. sect. 1. n. 2. eque iam omnium, non admodum veterum Theologorum conclusio, eam probat Arriaga vbi proxime iuxta suum illud, & citati Granados principium de necessitate aliquandiu perdurandi, semel elicitæ liberæ operationis creatæ, ac subinde Angelici in instanti creationis, unde Angelos non habuisse libertatem ad peccandum, in sequente immediata duratione, siue diuisibile, siue indiuisibili certo inferitur: cum actus v. g. ille amoris Dei super omnia libere ab Angelo in creationis instanti elicitus per durationem sui productionis aliquam immediate sequentem independentem à nouo exercitio libertatis Angelî eiusdem ex primo illo creationis instanti deferat: quare quouique duratio illa immediata exacta fuerit nulla Angelî illius libertas abscondendi ab amore Dei super omnia, & peccandi esse absolute potuit. Atqui certum Patribus, & Theologis est Angelos omnes tam bonos, quam malos potuisse dum in statu viæ fuere absolute peccare: ergo Angelorum via, cuiusque status ultra durationem illam sequentem immediate, & instanti creationis adiun-